

Atıfta Bulunmak İçin / Cite This Paper: Erendor, M. E. (2019). "Silahlı Çatışma Hukuku İlkelerinin Değerlendirilmesi: Askeri Gereklik, Gereksiz Acı ve İstirabın Önlenmesi ve Onur", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (2): 1991-2009
Geliř Tarihi / Received Date: 04.01.2019 **Kabul Tarihi / Accepted Date:** 25.02.2019

Arařtırma Makalesi

SİLAHLI ÇATIşMA HUKUKU İLKELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: ASKERİ GEREKLİLİK, GEREKSİZ ACI VE İSTIRABIN ÖNLENMESİ VE ONUR

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin ERENDOR

Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi

mehmeterendor@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8467-0743

Öz

Uluslararası toplum tarih boyunca birçok savaş ve çatışma yaşamış ve Birleşmiş Milletler'in (BM) kuruluşuna kadar uluslararası arenada kuvvet kullanımını yasaklanmamıştır. Her ne kadar BM tarafından uluslararası ilişkilerde güç kullanımı yasaklanmış olsa da uluslararası toplum hala dünyanın bazı bölgelerinde birçok çatışma ve savaş yaşamaktadır. Ayrıca, uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanımı yasaklansa da ortaya çıkacak savaş/ların ve çatışma/ların sınırlarını belirlemek de önemli bir konu olmaktadır. Bu çerçevede oluşturulan Silahlı Çatışma Hukuku, bu çizgileri gereklik, insaniyet ve onur ilkeleri altında belirlemiştir. Bu makalede, bu ilkeler analiz edilerek, aralarındaki ilişki detaylandırılacak ve bu üç ilkenin neden Silahlı Çatışma Hukukunun temel prensipleri arasında yer aldığı analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Silahlı Çatışma Hukuku, Askeri Gereklik, İnsaniyet, Onur, Kuvvet Kullanımı.

THE ASSESSMENT OF THE PRINCIPLES OF THE LAW OF ARMED CONFLICT: NECESSITY, HUMANITY AND CHIVALRY

Abstract

International community has experienced many wars and conflicts throughout the history and until the establishment of the United Nations, no one prohibits the use of force in the international arena. Although the UN prohibits the use of force, international community has still been experiencing many conflicts and wars in some areas of the world. While banning use force in the international relations, it was important to determine the lines of the conflicts and wars. The Law of Armed Conflict has determined these lines under the principles of the necessity, humanity and chivalry. In this article, these principles will be analyzed and the relationship between them will be elaborated and the reason of why these three principles are among the basic principles of Armed Conflict Law will be analyzed.

Keywords: The Law of Armed Conflict, Military Necessity, Humanity, Chivalry, The use of force.

1. GİRİş

Uluslararası toplumun tarih boyunca engelleyemediği, kaçamadığı ya da kesin olarak yasaklayamadığı olgular olan savaş ve çatışma, her zaman insanlık tarihini etkilemiş ve derin yaralar bırakmıştır. Özellikle büyük bir yıkıma neden olan Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ile birlikte, uluslararası toplum savaş kurallarını belirlemeye ve uluslararası ilişkilerde güç kullanımını yasaklamaya karar vermiştir ama tarihsel süreç içerisinde bu durum

değerlendirildiğinde uluslararası toplum tarafından savaşların ya da çatışmaların hukukunun oluşturulduğunu söylemek çokta abartı olmaz. Özellikle 1864 yılında imzalanan ilk Cenevre Sözleşmesi savaşta yaralananlara ve onlara yapılacak sıhhi yardımları düzenlemesi açısından önemli bir hukuki doküman olmakla birlikte tüm silahlı çatışmaların uluslararası toplum tarafından uluslararası hukuk kapsamına dâhil edilmesi de yine bu sözleşme ile birlikte olmuştur (Pazarcı, 2000: 127; Akan, 1950: 37-39; Geneva Convention of 1864). Ayrıca 1899 ve 1907 Lahey Sözleşmeleri ile birlikte de belli başlı kuralların oluşturulmaya çalışıldığı da bu alandaki çalışmalara verilecek en önemli örneklerden bir tanesidir (Kaya ve Acer, 2003: 116-126; Aslan, 2008: 138).

Uluslararası Hukuk alanında bu yönde gelişmelerin olmasının temel nedeni savaşları ya da çatışmaları yasaklayamayan uluslararası toplumun en azından çatışmanın ve savaşın kurallarını oluşturarak bu iki olgunun negatif etkilerini sınırlandırmaya çalışmış olması gösterilebilir (Güneysu, 2012: 99).

1899 ve 1907 Lahey Sözleşmelerinin temel amacı genel itibari ile bakıldığı zaman 1864 sonrası uygulanmaya çalışılan, uygulandığı düşünülen ya da tamamen düşünce aşamasında kalan savaş kurallarını bir araya getirerek askerlerin bilgisine sunmaktır (Aslan, 2008: 240). Her ne kadar hem 1899 hem de 1907 Lahey Sözleşmeleri silahlı çatışma kurallarını oluşturmuş olsa da 1907 sonrası ortaya çıkan iki büyük dünya savaşında da bu kurallar uygulanamamıştır (Aslan, 2008: 240). Bunun temel sebebi ise 1907 Lahey Sözleşmesinin 2. Maddesinden kaynaklanmaktadır. 2. Maddeye göre; *“madde l’de göz önünde tutulmuş Yönetmelikte ve işbu Sözleşmede muhtevi hükümler, ancak Akit Devletler arasında ve sadece, eğer muhariplerin hepsi Sözleşmede taraf iseler, uygulanacaklardır”* (1907 Lahey Sözleşmesi) belirtilmiş ve ancak savaşan tarafların hepsinin bu kuralları kabul etmesi halinde geçerli olacağı belirtilmiştir (Aslan, 2008: 240). Bu durum bir anlamda 1899 ve 1907 Lahey sözleşmelerinin ölü doğmuş hukuki kurallar olduğunu ortaya çıkarsa da uluslararası insancıl hukukun da bir anlamda temelini oluşturan kurallara sahiptirler. Kısaca belirtmek gerekirse Lahey Sözleşmelerinin temel amacı savaşan kişilerin gereksiz acı çekmelerinin önüne geçmek ve savaş dışında kalan kişilerin, özellikle siviller, hedef haline gelmemesini sağlamaktır.

İkinci Dünya Savaşı ile birlikte uluslararası toplumun çatışmalara ve savaşlara olan bakış açısı da değişmeye başlamış ve bu çerçevede geçmiş dönemlere nazaran daha etkili kararlar almaya mecbur kalmıştır. 1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletler ile birlikte uluslararası toplum BM Bildirgesi’nin 2. Maddenin 4. Fıkrasında kuvvet kullanımının yasaklanmasını kabul etmiştir -ve kuvvet kullanma yetkisi meşru müdafaa dışında BM Güvenlik Konseyine bırakılmıştır (The United Nations Charter). Ayrıca yeni dönemi

diğerlerinden ayıran en temel nokta ise egemen eşitlik ilkesine vurgu yapılarak devletlerin birbirlerinin iç işlerine karışmasının da yasaklanmış olmasıdır (The United Nations Charter).

BM Şartı'nın kabulü ile birlikte uluslararası alanda çatışmaların ve savaşların önlenmesine yönelik çalışmalar devam etmiş ve bu çerçevede 1949 Cenevre Sözleşmeleri kabul edilmiştir. Uluslararası insancıl hukuk ile ilgili en önemli belgeler olması ve daha önce kabul edilip ama uygulan(a)mayan anlaşmalara göre daha etkin bir şekilde uygulama imkânı bulması nedeniyle 1949 Cenevre Sözleşmeleri önemlidir. Aynı zamanda Silahlı Çatışma Hukuku (SÇH)/ İnsancıl Hukuk Yasası olarak da bilinen Savaş Hukuku, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana uluslararası alanda yaşanan çatışma/lara ya da savaş/lara uygulanmaktadır. 1945-1949 yıllarında, Nazi liderlerinin insanlık ve savaş suçlarıyla ilgili suçlarla suçlandığı Nuremberg Duruşmaları ve 1946-1948'deki Tokyo duruşmaları, Silahlı Çatışma Hukuku kapsamında gerçekleştirilmiş ve bu çerçevede SÇH'nin öneminin uluslararası sistemde belirginleşmesine neden olmuştur.

Nürnberg ve Tokyo Duruşmalarının kurulmasından sonra, uluslararası toplum Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTR) olmak üzere iki farklı büyük mahkeme daha oluşturmuş ve buradaki suçlular da SÇH çerçevesinde yargılanmıştır.

Silahlı Çatışma Hukuku, *Jus in Bello* ve *Jus ad Bellum* olmak üzere iki temel kategoriye ayrılmakla beraber, *Jus in Bello* silahlı çatışma hukuku kurallarını yani çatışma başladıktan sonra devletlerin uyması gereken yasal ve ahlaki kuralları düzenlerken (Puls, 2005: 5-6; Shaw, 2008: 1167), *Jus ad Bellum* ise hangi şartlar altında askeri gücün kullanılmasının yasal olduğunu ya da kısaca silahlı çatışmaların meşruiyetini belirleyen hükümlerdir (Puls, 2005: 5-6; Shaw, 2008: 1167; Güneysu, 2012: 98). Her ne kadar bu terimler Silahlı Çatışma Hukuku içerisinde belirtilse de bu kavramlar günümüzde tartışılmaya devam etmektedir, çünkü uluslararası toplum günümüzde siber saldırılar/savaş ve Melez Savaşlar (Hybrid Wars) gibi farklı savaş taktikleri ile karşılaşmakta ve bu bahsedilen kuralların bu savaş türlerine uygulanıp uygulanmayacağı ya da hangi çerçevede yorumlanacağı da bu terimlerin gelişmeleri ve uluslararası toplumun teamülleri ile belirlenecektir.

Silahlı Çatışma Hukuku, uluslararası teamül hukuku ve antlaşmalar olmak üzere iki ana kaynağa sahiptir (Puls, 2005: 20; Sassoli, Bouvier ve Quintin, 2011: 1-10; Shaw, 2008: 1167). SÇH aynı zamanda çatışma sırasında uygulanacak prensipleri de belirtmiştir. SÇH'nin *Askeri Gereklilik* (Military Necessity), *Gereksiz Acı ve Izdırabın Önlenmesi* (Humanity/Unnecessary Suffering), *Orantılılık* (Proportionality) ve *Ayırt Etme İlkesi* (Distinction/Discrimination) olmak üzere 4 farklı prensibi bulunmasına rağmen bazı kaynaklar *Onur* (Chivalry/Honor) ilkesini de

(Corn vd., 2012: 288; Vadnais, 1997: 7-9; Matthee, Toebes ve Brus, 2013: 49; Dunlap, 2016: 105) SÇH'nin prensiplerinden birisi olarak kabul etmektedirler.

Özellikle Türk literatürüne baktığımız zaman SÇH'nin prensiplerinden birisi olarak kabul edilen Onur (Chivalry/Honor) ilkesi ile ilgili çalışma bulunmadığı gözlemlenmiştir. Bu çerçevede bu makale içerisinde bu prensip incelenerek diğer prensipler ile olan ilişkisi de analiz edilecektir. *Onur* ilkesinin tarihsel geçmişi Orta Çağ'a kadar dayanmaktadır ve çatışma sırasındaki iyi niyeti/güveni düzenler. Corn ve diğerlerine göre *Onur* ilkesi karşıt güçler arasında belirli bir karşılıklı saygı ve güven gerektirdiğini ifade etmektedir (2012: 288-289). Askeri Gereklilik ilkesi 17. Yüzyılda gelişmiştir. Gereksiz Acı ve İstirabın Engellenmesi prensibi/ilkesi ise savaş veya çatışmalarda savaşılan kişilerin ya da tarafların haklarının kısıtlanmasını şart koşmakta ya da düzenlemektedir. Ayrıca, Askeri Gereklilik ve Gereksiz Acı ve İstirabın Engellenmesi ilkeleri savaş veya çatışma sırasında birbiri ile değiştirilebilir özelliğe sahiptir. Bütün bu temel ilkelerin ya da prensiplerin birbirinden ayırt edici özellikleri olsa da, karşılıklı ilişkiye sahiptirler ve birbirlerini tamamlayıcıdır.

Daha önce de belirtildiği gibi SÇH'nin 5 temel ilkesi olmakla beraber bu çalışma içerisinde Askeri Gereklilik, Gereksiz Acı ve İstirabın Engellenmesi ve Onur ilkeleri açıklanacak ve analiz edilecektir, bundan dolayı da bu üç ilke dışındakiler bu makale içerisinde detaylandırılmayacaktır.

Bu makalede, ilk olarak SÇH'nin tarihsel geçmişi incelenecektir. Bunun temel amacı SÇH'nin temel ilkelerinin daha iyi anlaşılması ve aralarındaki ilişkiyi daha iyi nitelendirebilmektedir. Daha sonra, Askeri Gereklilik, Gereksiz Acı ve İstirabın Engellenmesi ve Onur ilkeleri hakkında bilgi verilecek ve üç ilkede detaylı bir şekilde analiz edilecektir. Son bölümde ise bu ilkeler karşılaştırılarak aralarındaki uyumluluk derinlemesine analiz edilecektir.

2. SİLAHLI ÇATIŞMA HUKUKU'NUN TARİHSEL ARKA PLANI

Silahlı Çatışma Hukuku (SÇH)/ İnsancıl Hukuk Yasası olarak da bilinen Silahlı Çatışma Hukuku, uluslararası alandaki en kritik konulardan birisidir. SÇH, uluslararası hukukun bir parçası olmakla beraber temel amacı silahlı çatışmaları düzene sokmaktır (The Military Commander and The Law). Uluslararası teamül hukuku ve antlaşmalar (Treaties) olarak iki ana kaynağa sahip olmasına rağmen bazı uluslararası anlaşmalar ve ulusal veya uluslararası mahkemelerin kararları da SÇH'nin uygulanması açısından bir hukuk kuralı oluşturabilmektedir.

Antlaşmalar, SÇH'nin en temel kaynağı olmakla birlikte iki farklı fakat birbiri ile örtüşen alana ayrılmıştır. Birincisi, Cenevre Sözleşmesi, yaralı ve hasta, yaralı, hasta ve

kazazede, savaş esirleri ve sivillerin çatışmalardan korunmasıyla ilgilenmektedir. İkincisi, 1899 ve 1907 Lahey Sözleşmeleri, temel olarak, çatışmaların araçları ve yöntemleri ile ilgilenmektedir (The Military Commander and The Law, 2016: 832-833).

Bunun yanı sıra, daha önce de belirtildiği gibi silahlı çatışma hukuku içerisinde yer alan *Jus ad Bellum* ve *Jus in Bello*'da silahlı çatışmalarda ki hem çatışmaların meşruiyeti hem de çatışma sırasındaki yasal ve ahlaki kurallardan bahsederken (Puls, 2005: 5; Elsea, 2001: 5), bu ayrımlar bir anda ortaya çıkmamış ancak zaman içerisinde gelişmiş ve kendi ilkelerine tarihin akışına göre yön vermiştir. Değişen konjonktürle beraber uluslararası hukukun öneminin artması ve devletlerin artık savaşların ve çatışmaların olumsuz etkilerinden kaçmaya çalışmasıyla beraber hem *Jus ad Bellum* hem de *Jus in Bello*, belli noktalarda, birlikte gelişmeye başladı ve silahlı çatışmalara karşı uygulanmaya çalışıldı.

1864'teki ilk Cenevre Sözleşmesi - kişilerin, sivillerin ve diğer savaşa katılmayan kişilerin tedavi edilmesi ve korunması ile ilgili - uluslararası alanda silahlı çatışma hukukunu bir sisteme bağlamak için kabul edilmiştir (UK Ministry of Defense, 2005: 8; Elsea, 2001: 6; Kolb, Hyde, 2008: 38). Bu süreç, Lahey Yasası olarak da bilinen 1899 ve 1907 Lahey Sözleşmeleri ile devam etmiştir (Puls, 2005: 6; UK Ministry of Defense, 2005: 8; Shaw, 2008: 1168; Kolb, Hyde, 2008: 39-40) ve bu yıllarda savaş hukuku ya da savaş sırasındaki kişilerin durumu tekrardan bir sisteme bağlanmaya çalışılmıştır. Giriş bölümünde de belirtildiği gibi kabul edilen bu antlaşmalar ya da sözleşmeler silahlı çatışma sırasında akit devletler tarafından kabul edilirse uygulanabileceğinden bu antlaşmaların bir anlamda düşünce aşamasında kalmasına neden olmuştur. Bu gelişmelerden sonra Cenevre Sözleşmeleri kabul edilmiş genişletildi ve 1949'da Dört Cenevre Sözleşmesi devletler tarafından imzalanmıştır.¹ (Evans, 2010: 790; Shaw, 2008, 1168; Vadnais, 1997: 7). Ek protokollerin 1977'de kabul edilip benimsenmesiyle birlikte, bu süreç kendi değerini geliştirmeye devam etmiştir. Ayrıca, Soykırım Konvansiyonu kabul edilmesi ile beraber SÇH'nin gelişimi bu yeni protokollerle birlikte daha üst düzeye ulaşmaya başlamıştır.

Yukarıda da belirtildiği gibi SÇH'nin kaynakları temel olarak Antlaşmalar ve Uluslararası Teamül Hukukudur. Ayrıca SÇH bazı durumlarda hem ulusal hem de uluslararası mahkemelerin kararlarına, askeri el kitapçıklarına, bilimsel incelemelere ve eserlere ve çeşitli uluslararası organların kararlarına da başvuruda bulunmaktadır (IHL Database). Uluslararası

¹ 1. Cenevre Sözleşmesi, Savaş sırasında Kara'da yaralanan askerlerin durumlarının korunması ve iyileştirilmesi ile alakalıdır.

2. Cenevre Sözleşmesi, Deniz'deki silahlı kuvvetlerin yaralı, hasta ve deniz kazazedelerinin durumu ile alakalıdır.

3. Cenevre Sözleşmesi, Savaş Esirlerine yönelik kuralları içermektedir.

4. Cenevre Sözleşmesi ise, savaş döneminde sivil kişilerin korunmasına yönelik kuralları içermektedir.

Detaylı bilgi için: <https://www.icrc.org/en/doc/war-and-law/treaties-customary-law/geneva-conventions/overview-geneva-conventions.htm> <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-002-0173.pdf>

Teamül Hukuku, uluslararası toplum tarafından SÇH'nin temel kaynağı olarak kabul edilmektedir (Puls, 2005: 6; Elsea, 2001: 6). Bunun temel nedeni Uluslararası Teamül Hukuku tüm devletleri bağlayan kurallardan oluşmasıdır. Diğer taraftan Antlaşmalar ise sadece kendisine taraf olan devletleri bağlamakta ve onlara sorumluluklar yüklemektedir. 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin 26. Maddesine göre “*Yürürlükteki her antlaşma ona taraf olanları bağlar ve tarafların onu iyi niyetle icra etmesi gerekir*” ifadesi ile antlaşmaların sadece ona taraf olanlara uygulanabileceğini açıkça belirtmiştir (1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi). Anlaşmaya bağlanma rızası açıklanmadan hiçbir antlaşma üçüncü devletler için bağlayıcı niteliğe sahip değildir ve 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin 34. Maddesinde de bu durum açıkça düzenlenmiştir; “*Bir antlaşma, rızası olmadan üçüncü bir Devlet için ne hak ne de yükümlülük yaratır*” (1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi).

SÇH'nin, daha da önce belirtildiği gibi, dört temel ilkesi vardır, ancak bazı kaynaklar veya yazarlar beş temel ilkeye sahip olduğunu belirtmektedirler. Bunlar Askeri Gereklilik, Gereksiz Acı ve İstirabın Engellenmesi, Orantılılık ve Ayırt Etme İlkesi ve Onur ilkeleridir. (Banks, 2001: 8; Cameron, 1980: 248; O'Brien, Arend, 2003: 230; Shulman, 1999: 956; Doswald-Beck, Vite, 1993; Puls, 2005: 164; The Military Commander and The Law, 2009: 630-633; Pham, 2004: 95; Purposes and Basic Principles of the Law of War). SÇH'nin temel amacı genel olarak sivilleri, savaşçıları ve savaşçı olmayan kişileri işkenceden korumak olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, Kara Savaşı Hukuku (The Law of Land Warfare), karada yer alan askeri düşmanlıkları idare etmek ve düzenlemek için oluşturulmuştur ve genel itibarıyla karadaki savaş durumunu organize etmektedir. Buna ek olarak, kişilerin temel insan haklarını korumak, bölgedeki barışı restore etmek ve zararları azaltmak ve çatışmaları önlemekte diğer amaçları arasında yer almaktadır (The Law of Land Warfare; The Military Commander and The Law, 2009: 628-629).

Yukarıdaki bilgiler devletlerin hangi hareketlerinin Silahlı Çatışma Hukukuna aykırı olduğu da SÇH içerisinde açıklandığını göstermektedir. Ayrıca, bazı antlaşmalar, mahkemeler veya bazı uluslararası örgütler de savaş suçlarını tanımlamaktadır. Örneğin, ICTY'ye göre, tüm savaş suçları 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin 2. Maddesinde ve ICTY Statüsünün 3. Maddesinde listelenmiştir (Fenrick, 2004: 3; Updated Statute of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia). ICTY'ye ek olarak, listelenmiş ya da numaralandırılmış diğer savaş suçları da ICTY Statüsü'nün 3. maddesi kapsamında yargılanabilir. Ek olarak, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM), Roma Statüsü'nün 8. maddesi kapsamında savaş suçlarını düzenlemektedir (Rome Statute). Fenrick'e göre, “*ICC Tüzüğü, 1949 Cenevre*

Sözleşmesi Common (Ortak) 3. Madde çatışması (Madde 8 (2) (c) & (d)), ve Tadić Yargı Temyiz Mahkemesi tarafından değiştirilen Ek Protokol II çatışması (Madde 8 (2) (e) & (f))” çerçevesinde uluslararası çatışmalarda işlenen savaş suçları ile iç çatışmanın iki tipi olarak görünen durum arasında ayırım yapmaktadır (Fenrick, 2004: 3). UCM Tüzüğü’nün 8 (1). Maddesindeki bir diğer önemli husus, “Bir plan veya politikanın ya da bu tarz suçların büyük çapta işlenmesinin bir parçası olarak işlenmesi başta olmak üzere, Mahkemenin savaş suçları üzerinde yargı yetkisi vardır.” (Rome Statute). Bu madde ile birlikte UCM uluslararası alanda savaş suçları ile alakalı tek yetkili mahkemenin kendisi olduğunu belirtmiştir ve bu durum ileride ortaya çıkacak diğer sorunlar için ilgi çekici niteliğe sahiptir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, Silahlı Çatışma Hukukunun temel amacı, sivilleri veya savaşçıları çatışmanın gereksiz ve orantısız zararlarından korumaktır. Aynı zamanda, SÇH’nin temel ilkeleri zaman içerisinde tam anlamıyla gelişmeye devam etmiş ve siyasilerin veya askeri kişilerin savaş sırasında işledikleri suçlardan yargılanmaları için önemli bir niteliğe bürünmüştür.

3. ASKERİ GEREKLİLİK PRENSİBİ / İLKESİ

Askeri gereklilik ilkesi SÇH’nin en temel ilkelerinden birisidir. (Edlinger, 2007). On yedinci yüzyılda gelişmiştir. (Kwakwa, 1992: 34). Askeri gereklilik, silahlı çatışma hukukunun temel ilkesi olarak tanımlanmıştır. Lieber’in gereklilik anlayışı, genel düzende açıkça şu şekilde tanımlanmıştır; “Askeri gereklilik, modern uygar uluslar tarafından anlaşıldığı üzere, savaşın sona ermesini sağlamak için zaruri olan ve modern yasaya ve savaşın kullanımına göre yasal olan önlemlerin gerekliliğinden ibarettir.” (Kwakwa, 1992: 34-35; A Few from Lieber’s Code and the Law of War). The Military Commander and the Law, Askeri Gereklilik ilkesini; askeri hedeflere yönelik saldırılara izin veren ve bunun dışında kalan saldırıları yasaklayan ilke olarak tanımlamaktadır. (The Military Commander and the Law, 2011: 833). Buradan da anlaşılacağı gibi bu ilke çerçevesinde tüm askeri saldırıların sınırlandırılacağı söylenebilir. Buna ek olarak, askeri gereklilik ilkesi özellikle sivil objelerin ve mülklerin kasıtlı olarak hedeflenmesini yasaklamaktadır.

AFP 110–31, askeri gerekliliğin temel kurallarını şöyle tanımlamaktadır;

[Askerî gereklilik], ekonomik ve insan kaynaklarının mümkün olan en az harcamalarıyla, düşmanın hızlı bir şekilde teslim edilmesinin sağlanması için vazgeçilmez olan uluslararası hukuk tarafından yasaklanmayan düzenlenmiş gücün kullanılmasını meşrulaştırır. Kavramın dört temel unsuru vardır: (1) kullanılan kuvvetin aslında kullanıcı tarafından yönetilebildiği ve düzenlendiği; (ii) Muhalifin kısmi veya tam olarak teslim

edilmesini mümkün olduğunca çabuk elde etmek için kuvvet kullanımının gerekli olduğunu; (iii) kullanılan gücün, düşmanların personeli veya mülkiyeti üzerinde istemi teslimiyetini (zorlama ekonomisi) elde etmek için gerekli olandan daha fazla olmadığını ve (iv) kullanılan kuvvetin başka türlü yasaklanmadığı (Walne, 2003: 1-6; Forte, 1998: 346-347).

Shulman, askeri gerekliliği “yalnızca düşmanın kısmi ya da tam olarak teslim olması için sınırlı derecede ve kuvvet türünden bir güç kullanmasını ister ve o bunu silahlı çatışma hukukunun yasakladığı şekilde değil sadece minimum derece kuvvet türünde kullanabilir. Düşmanın kısmi veya tam olarak teslim edilmesi için zaman, kaynak ve yaşam kaybı anlamında en az maliyet gereklidir”. (1999: 956). Güç kullanımı orantılı olmalı veya kendini savunma şeklinde olmalıdır. Ek olarak, askeri gereklilik ilkesi yasadışı savaş eylemlerine kabul etmez (Elsea, 2001: 7). Eğer güç kullanımı haklı çıkarılmazsa, gerekliliğin mazereti bulunamazsa ya da gereklilik gerekçesi yoksa *Jus ad bellum* ya da savaşın meşruluğu doktrininin ihlal edildiğini doğrulamak için tarafın daha farklı tezleri desteklenmez ve gerekli yaptırımlar bu devlete karşı uygulanır (Elsea, 2001: 7).

Alman hukukçuları ve askeri komutanlar tarafından geliştirilen *Kriegsraison* doktrinine, “askeri gereklilik hiçbir kanunu bilmez” (O’Brien and Arend, 2003: 230). Bu doktrine göre, askeri gereklilik genellikle eyleme geçebilmek ve zafer elde etmek için gerekli görünmektedir. (O’Brien and Arend, 2003, s.230). Meşru askeri gerekliliğin gereksinimlerinin vurgulanması, uluslararası arenada sınırlı bir savaşın söz konusu olduğu durumlarda ve bu gereklilikleri yerine getirmeyi savunurken önemlidir. (O’Brien and Arend, 2003: 230).

Sonuç olarak, askeri gereklilik ilkesi, SÇH’nin uygulanması açısından ilk adımdır. Bu ilke, silahlı çatışma hukuku kurallarına gerek duyulduğunu ve ancak savaş ya da çatışma sırasında oluşacak bazı eylemlerin kanunlarla sınırlandırılabilceğini ve bu kuralların elzem olduğunu öngörmektedir.

4. GEREKSİZ ACI VE İSTIRABIN ÖNLENMESİ İLKESİ

SÇH’nin ikinci temel ilkesi, aynı zamanda silahlı çatışma hukukunda insaniyet ilkesi olarak da adlandırılan Gereksiz Acı ve İstirabın Önlenmesi ilkesidir. Savaşan tarafları zorlamadan ya da diğer bir deyişle zorlayıcı askeri taktikleri kullanmaktan yasaklamıştır. Gereksiz Acı ve İstirabın Önlenmesi ilkesi, savaşın amaçları için gerekli olmayan her türlü gücün hizmetini yasaklamıştır. 1907 Lahey Sözleşmesinin 22. maddesine göre; “*Muharip Devletler düşmana zarar verme vasıtalarının seçiminde hudutsuz bir hakka sahip değildirlir*” diyerek bir sınırlama getirmiştir (1907 Lahey Sözleşmesi; The Military Commander and the Law, pp. 632-633) ve Madde 23’te de zehir içeren bazı silahlar gibi düşman ordusuna ya da

milletine ait şahısları ihanetle öldürmek ve yaralamak ve fazla acı vermeye mahsus silah, mermi ve maddeleri kullanmayı yasaklamıştır (1907 Lahey Sözleşmesi). The Law of War Handbook, bu maddeler çerçevesinde iki temel unsurun olduğunu öne sürmektedir: “a) silah kullanımı yasağı b) başka şekilde kanuni silahların kullanılmasına yönelik bir yasak”. (Puls, 2006: 168). Bu çerçevede değerlendirildiğinde 1907 Lahey Sözleşmesi, savaşta bulunan taraflara geniş yetkiler vermemekle beraber kısıtlamalar getirmiş ve kullanılacak silahları da düzenleme yoluna gitmiştir. Bu çerçevede Lahey Sözleşmesinin 22. ve 23. Maddeleri önemli niteliğe sahiptir.

AFP 110–31 Gereksiz Acı ve İstirabın Önlenmesi ilkesinin temel kurallarını şöyle tanımlamaktadır; “Gereklilik ilkesini tamamlayan ve onun içinde örtük olarak yer alan insaniyet, Meşru askeri amaçların gerçekleşmesi için gerekli olmayan ıstırap, sakatlık veya yıkımın uygulanmasını yasaklar. Bu Gereksiz Acı ve İstirabın Önlenmesi ilkesi, gereksiz acıya [ve] bir orantılılık şartına karşı belirli bir yasaklama ile sonuçlanmaktadır” (Walne, 2003).

Gereksiz Acı ve İstirabın Önlenmesi ilkesi, aynı zamanda, gereksiz acı yani sivillere yönelik bazı kasıtlı saldırılar gibi bazı yöntemlerden veya ifadelerden kaçınılmasını gerektiren ve tüm ilkelerin dedesi olarak ifade edilen ayrımcılık ilkesini de içermektedir (O’Brien and Arend, 2003, p.230). Uluslararası toplum, kalıcı körlüğe neden olan zehirli silahlar, lazer silahları gibi aşırı yaralanmalara yol açan birçok silahı yasaklamıştır. (Banks, 2001: 9).

Cenevre Sözleşmeleri, özellikle de dört Cenevre Sözleşmesinin tamamında kabul edilen Ortak 3. Madde, burada önemli bir faktör olmaktadır. Uluslararası toplum tarafından iç silahlı çatışmaları düzenlemek için kabul edilmiştir. Ayrıca “minyatür sözleşme” olarak da lanse edilmektedir (Akkutay, 2016: 10). Kısaca belirtmek gerekirse 1949 Cenevre Sözleşmelerinin Ortak 3. Maddesi iç silahlı çatışmaları ve hükümlerini de düzenlemekte ve devletlerin uluslararası sorumluluklarını da açıkça ifade etmektedir (Akkutay, 2016: 10).

Öte yandan, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi, 1995 yılında, Tadic Davasında Ortak 3. Maddeye atıfta bulunarak davada; “Uluslararası Adalet Divanı ister ulusal isterse de uluslararası karaktere sahip olsun herhangi bir askeri çatışmada insanlığın temel düşüncelerini yansıtan Ortak 3. Madde’nin geleneksel uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde uygulanacağını belirtmiştir” (Decision On The Defence Motion For Interlocutory Appeal On Jurisdiction, s. 56; History of the Law of War; Puls, 2006: 144).

Sonuç olarak, Gereksiz Acı ve İstirabın Önlenmesi ilkesi ve Askeri Gereklilik ilkesi birbirini tamamlamaktadır ama bazen birbirinin zıttı olarak da görülebilir, çünkü askeri gereklilik her ne kadar yasal olsa da bu yasallık aynı zamanda bu aksiyona insaniyet ya da gereksiz acı ve ıstırapın önlenmesi ilkesi çerçevesinde belli kısıtlamalar getirmektedir ve

gereksiz eylemleri yasaklamaktadır (Department Of Defense Law Of War Manual, 2015: 59). Kısaca devletler her ne kadar eylemlerini yasal zeminlere oturtsalar da silahlı çatışma hukukunun diğer prensipleri çerçevesinde de hareket etmek durumundadırlar.

5. ONUR İLKESİ

Onur prensibi, SÇH'nin üçüncü ilkesidir. Orta çağlarda ortaya çıkmıştır. Bu çağlarda savaşıyan taraflar bir kural geliştirmişlerdir ve bu da mertlik olarak biliniyordu. (Puls, 2006; Law of War Handbook, s. 201). Şövalyeler, genç ve yaşlı insanları koruyan ve cinsiyete dayalı savaşçılar olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, Şövalyeler ihaneti ve vahşeti de yasaklamışlardır (Shulman, 1999: 958). Cenevre Sözleşme Ek Protokol 1 ihanet terimini; *“Bir ihanet girişiminde bir düşmanı öldürmek, yaralamak ya da esir almak yasaktır. Düşmanın güvenini, daha sonra bu güvene ihanet etmeyi planlayarak, kazanmayı amaçlayan ve düşmanın silahlı çatışmalarda uygulanan uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde kendini korumayla görevli ya da bu kurallara uymak zorunda olduğuna inanmasını sağlayan, hareketler ihaneti oluşturacaktır”* olarak açıklamıştır (The Additional Protocol of the Geneva Conventions 1977). Birçok uluslararası anlaşma, örneğin tıbbi faaliyetler, tarihi, sanatsal, bilimsel veya kültürel objeler, sivil savunma, savaş esiri kampları ve sivil toplama kampları gibi semboller için koruma statüsü sağlamıştır. (Aldrich, 1996). Bu statüde bir anlamda Onur prensibi çerçevesinde ilişkilendirilmiş ve savaş esnasında bu sembollere yapılacak saldırılar engellenmeye çalışılmıştır.

Onur ilkesi hakkında birçok tanım bulunmaktadır. Bunlardan birisi de Colonel tarafından; *“Belirli bir miktarda adalet ve düşmana karşı karşılıklı saygı gerektiren şerefilik ilkesi”* olarak yapılmıştır (Cameron, 1980: 248). Encyclopaedia Britannica ise Onur kavramını; *“bir şövalyeden beklenen onurlu ve kibar bir davranış olarak davranış”* olarak tanımlar (Banks, 2001: 8). AFP 110–31 aynı zamanda onur ilkesini şu şekilde açıklar: *“Onur, silahlı çatışmanın iyi tanınan formaliteler ve nezaketlere uygun olarak yürütülmesini ifade eder. . . . Onur ilkesi, silahlı çatışmayı bireysel savaşçı için daha az vahşi ve daha uygar hale getirmektedir ”* (Walne, 2003). Tanımlara bakıldığı zaman Onur ilkesinin temelinde onur kırıcı davranışların olmadığı ve savaşta tarafların birbirine saygılı ve kibar davranarak savaştığını ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Onur ilkesine göre, tüm savaşçılar SÇH'ye saygı göstermelidirler. Öte yandan, mahkûmların haklarına saygı göstermeli ve halkın mallarından uzak durmalıdırlar. Ayrıca daha önce de ifade edildiği gibi ihanet yasaklanmıştır ve ihanet yerine hile daha fazla kullanılmaktadır (Elsea, 2001: 7). Hileler, kamufraj, yanlış radyo sinyalleri ve benzeri şeyler

gibi olabilmektedir. Ayrıca 1977 Cenevre Protokolü hile kurallarını belirtmektedir. 1977 Cenevre Protokolünün 37. Maddesinin 2. Fıkrasına göre; “Savaş hileleri yasaklanmamıştır. Savaş hileleri, bir düşmanı yanlış yöne sevk etmeyi amaçlayan ya da pervasızca hareket etmeye teşvik eden, ancak silahlı çatışmalar için geçerli olan hiç bir uluslararası hukuk kuralını çiğnemeyen ve bu hukuk kuralları çerçevesindeki koruma ile ilgili olarak düşmanın güvenini kazanmayı amaçlamadığı için hainlik olmayan hareketlerdir. Savaş hilelerine örnek olarak şunlar verilebilir: Kamuflej kullanımı, tuzaklar, sahte operasyonlar ve yanlış bilgi” olarak hile durumunu tanımlamıştır. (The Additional Protocol of the Geneva Conventions 1977; Elsea, 2001: 7). 1907 Lahey Sözleşmesi de hileyi tanımlamakta ve Sözleşmenin 24. Maddesine göre; “Harp hileleri de düşman hakkında ve arazi üzerinde bilgi edinmek için gerekli vasıtaların kullanılması kanuna uygun telâkki edilmiştir” (1907 Lahey Sözleşmesi; Elsea, 2001: 7). Bu bilgilere göre, ihanete uluslararası hukuk çerçevesinde izin verilmediğini açıkça belirtmek mümkündür, ancak bu sebepten ötürü hile yöntemi kullanılabilir ancak bu da kurallar çerçevesinde mümkündür.

Sonuç olarak, Onur, geçmişten, özellikle orta çağdan itibaren uygulanmakta olan temel ilkelerden birisidir. Çatışma ya da savaşta, düşmanların iyi niyetleri olmalı ve anlaşmalara saygı göstermelidirler. Teslim olmuş gibi yapma, ateşkes ya da vahşeti de içerenler dâhil olmak üzere ihanet yasaklanmıştır ve sadece “hile” savaş ortamında kullanılabilir. Buna ilaveten anlaşmalar iyi korunmalı ve iyi niyet ilkesi çerçevesinde hareket edilmelidir (O’Brien and Arend, 2003: 231).

6. HER İLKENİN UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

SÇH’nin temel ilkeleri silahlı çatışma sırasında karşılıklı bir ilişkiye sahiptir. Taraflar, çatışmanın tüm gerekli adımlarına saygı duymalı ve uygulamalıdır. Uluslararası Teamül Hukuku kurallarına göre askeri planlamacılar, SÇH’nin tüm temel ilkelerini silahlı çatışma sırasında dengelemeli ve ona göre hareket etmelidir. Bu ilkeler, meşru ve gayri meşru hedefler arasında değerli bir yere sahiptir. SÇH’nin kendi amaçları bulunmaktadır ve hem insani hem de işlevsel niteliktedir.

İnsani amaçlar şunları içerir:

- Hem muhripleri hem de muharip olmayanları ve sivilleri gereksiz acı veya vahşilikten korumak;
- Silahlı savaşçıların eline düşen kişilerin temel insan haklarını korumak;
- Barışın restorasyonunu kolaylaştırmak.

Fonksiyonel amaçlar şunlardır:

- Birimdeki iyi düzen ve disiplinin bozulmasının önlenmesi;
- Çatışmaya karışan askerlerin insanlığını korumak; ve
- Çatışma için halkın desteğini sürdürmek. (Purposes and Basic Principles of the Law of War).

Bu bilgi çerçevesinde, SÇH'nin temel amacının tüm tarafları çatışmadaki gereksiz durumlardan korumak olduğu söylenebilir.

Silahlı çatışmada askeri gereklilik ya da gereklilik ilk adımdır ve bu ilke insaniyet/gereksiz acı ve ıstırapın önlenmesi ilkesi ile tamamlanmaktadır. (Purposes and Basic Principles of the Law of War; The Lieber Code of 1863). Yukarıda da belirtildiği gibi, gereksiz acı ve ıstırapın önlenmesi prensibinin temel amacı, insanları fiziksel veya zihinsel olan gereksiz acı ve yıkımdan korumaktır. Bu görevler askeri gereklilik ile neredeyse tamamlayıcı niteliktedir ve askeri gereklilik ve gereksiz acı ve ıstırapın önlenmesi prensipleri çatışmanın amacını gerçekleştirmek ve insan ıstırapını ve yıkımını azaltmak için sisteme adapte edilmişlerdir (Green, 1993: 122). Ayrıca bu ilkeler, SÇH içerisinde aynı veya bazı birkaç dokümanda da sistemleştirilmiştir. Ek olarak, bu prensipler bazen dönüştürülebilir şekilde kullanılır, yani birbiri yerine kullanılabilir. Lieber Kanununun 16. maddesine göre, *“Askeri gereklilik zulmü kabul etmez - yani, ıstırap çekmek veya intikam uğruna acı çekmek, savaşmak dışında savaşmak veya yaralamak ya da itirafları gasp etmek için işkence yapmak. Ne herhangi bir yol çerçevesinde zehir kullanımını ne de ahlaksız yıkıp dökmeyi kabul eder. Hileyi kabul eder ama ihaneti kabul etmez ve genel olarak askeri gerekliliğin barışa dönüşünü gereksiz yere zorlaştıran herhangi bir düşmanlık eylemini içermez”* (Elsea, 2001). Bu çerçevede değerlendirildiğinde askeri gerekliliğin hem insaniyeti/gereksiz acı ve ıstırapın önlenmesi hem de onuru içerdiği ve 3 temel ilkenin de bir arada bulunarak savaş kurallarını belirlediğini belirtebiliriz.

Son olarak, bazı kanun hükümleri askeri ihtiyaçlara izin vermektedir. Bu hükümler, uygulanabilir insani kuralı geçersiz kılmak için belirli bir durumda olabilir. Ayrıca, bu hükümler insan hakları sözleşmelerinde de bulunabilir. *Dokunulmazlık* gibi askeri gereklilik ilkesine atıfta bulunan birçok kısıtlama bulunmaktadır. 1949 tarihli Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 53. maddesi bu sınırlamaları düzenlemektedir. Bu maddeye göre, İşgal Gücü'nün kişisel veya gerçek mülk üzerindeki herhangi bir yıkımı yasaklanmıştır, ancak 1977 Protokolü'nün 54. Maddesinin 3. Fıkrası *“bu tür yıkımların askeri operasyonlar tarafından kesinlikle gerekli olduğu durumlar hariç”* olduğunu belirterek bazı objelerin yıkımına izin vermektedir (Pham, 2004: 96; Beck and Vite, 1993). Burada belirtilmesi gereken en temel

nokta ise bu iznin sadece askeri ya da silahlı kuvvetlerin kaynaklarını hedef almak için verilmiş olması ve kesinlikle sivil halkı yetersiz yiyecek ya da içeceklerle bırakması ve halkın böylece açlık çekmesine neden olacak eylemleri ve yıkımı ise yasaklamıştır.

Bu üç ilke, orantılılığı belirlemek için de kullanılır ve bu genellikle Bilgi ya da Bilişim Savaşını (IW) meşrulaştırmak için kritik öneme sahiptir. Bilgi ya da Bilişim Savaşı operasyonu için sağlam bir araç olabilir. Sherman'a göre, “savaş zalimliklerdir. Onu reform etmeye çalışmanın bir faydası yok, o daha zalim, ne kadar çabuk bitecek olursa olsun” (Risjord, 2002: 143). Gereksiz acı ve ıstırapın önlenmesi ilkesi, bilgi savaşı için harika bir araç olabilir, çünkü yaşam kaybından veya yıkımdan kurtulmanın başka bir alternatifi yoktur (Shulman, 1999: 957-958; Shulman, 1999: 8-9).

SÇH'nin üç temel ilkesi uluslararası sistemde bir ağırlığa sahip olmalıdır, ancak bazen bu ilkeler, izin verilmeyen faaliyetlerde kendilerini bulabilmektedirler, Bilgi Harp alanında olduğu gibi. Bu ilkelere bu tür sorunlar yaşanırken, operasyon planlayıcısı bu ilkeleri dengelemelidir, çünkü hedefler ancak uluslararası hukuk kuralları tarafından korunabilir. 1907 tarihli Lahey Kara Harbi Kanunları ve Adetleri Hakkında Sözleşmesinin 27. Maddesi operasyon planlamacıları için dikkat edilmesi gereken yerleri ve tedbirleri şu şekilde açıklamıştır; “Kuşatmalarda ve bombardımanlarda, aynı zamanda askeri bir amaçla kullanılmamış olmaları şartıyla, ibadete, güzel sanatlara, ilimlere ve hayırseverliğe tahsis edilmiş binaları, tarihi abideler, hastaneleri ve hasta ve yaralıların toplandıkları yerleri korumak için mümkün olduğu kadar gerekli bütün tedbirler alınmalıdır. Kuşatılmış olanların vazifesi, bu binaları yahut yerlerini kuşatana önceden tebliğ edilmiş olacak seçilebilir işaretlerle göstermiş olmaktır” (1907 Lahey Sözleşmesi; Elsea, 2001). Buradan da anlaşılacağı üzere, Taraflar gerekli tüm adımları atmak ve saldırılardan tüm özel veya kişisel alanları korumak zorundadır. Bilgi savaşı hedefinin tam tersine, silahlı çatışma yasasının temel ilkeleri çatışmada bu gerekli önlemleri almak zorundadır.

Sonuç olarak, SÇH'nin bu üç ilkesi sınırlamaları tanımlamaktadır. Özellikle Lahey ve Cenevre Sözleşmeleri bu ilkelerin amaçlarını açıkça çizmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi, askeri gereklilik ilkesi, uluslararası alanda silahlı çatışmaların düzenlenmesi için ilk adımdır. Bundan sonra, insaniyet/gereksiz acı ve ıstırapın önlenmesi ilkesi onu tamamlamaktadır. Onur ilkesi bu kuralların ve yapının düzenleyicisidir, çünkü asıl amacı iyi niyet çerçevesinde hareket ederek, savaşçıları ve savaşmayanları (sivilleri) gereksiz durumlardan korumaktır ve temel olarak diğer iki ilkedен ayrıldığı nokta ise yapılan eylemlerde özellikle belli durumları belirtmesi ve saygı temelli eylemlere dayanmasıdır. Çatışmalarda ya da savaşlarda dikkat edilmesi gereken son ilkelere birisi olmasına rağmen, çatışma ya da savaş içerisinde

merkezi role sahip olmasından dolayı önemlidir. Bu ilkeler her ne kadar birbirlerinden farklı olsalar da birbirlerini tamamlayıcı rollerinden dolayı önemlidir ve silahlı çatışma hukuku bu ilkelere dayanmaktadır.

7. SONUÇ

Uluslararası örgütler, tarih boyunca uluslararası alanda çatışmaları ve savaşları durdurmak için kurulmasına rağmen günümüzde hala savaşlar ve çatışmalar devam etmektedir. İlk örgütlenmeler her ne kadar savaşı yasaklamaya çalışsa da bunda başarılı olamadılar ve bu amaçla kurulan Milletler Cemiyeti 2. Dünya Savaşı sonrası yerini Birleşmiş Milletlere bıraktı. Milletler Cemiyetis 1. Dünya Savaşı sonrası her ne kadar siyasi alanda başarısız olsa da insani haklar ve mültecilik gibi konularda başarılı çalışmalara imza atmış ve Silahlı Çatışma Hukukunun gelişmesine yardımcı olmaya çalışmıştır. Birleşmiş Milletler 'in kurulmasıyla birlikte uluslararası toplum ilk defa uluslararası alanda kuvvet kullanımını yasaklamıştır. Ek olarak, II. Dünya Savaşı'ndan önce de çalışmalar olsa da, örgütler, Sözleşmeler veya anlaşmalar yoluyla savaşın veya çatışmanın meşru yollarını oluşturmaya çalışmıştır. Öncelikle 1864 Cenevre Konferansı ile başlayan süreç, 1899 ve 1907 Lahey Sözleşmeleri ile devam etmiş ve daha sonrasında ise daha etkili olan 1949 Cenevre Sözleşmeleri kabul edilmiştir. Bu mevzuatların kendi perspektifleri ve tarihsel yönleri vardır. Amaçları, savaşçıları ve sivilleri gereksiz acılardan, yaşam kaybindan ve yıkımdan korumaktır. Bunun yanı sıra, bu mevzuatlar açıkça bazı temel ilkeleri oluşturmuştur. Bu ilkeler, savaşın önemli nokta ve adımlarının altını çizmekte ve böylece savaşçıları ve sivilleri güvenli noktaya çekmeye çalışmaktadır.

1864 yılında imzalanan ilk Cenevre Sözleşmesi modern savaş yöntemlerini uygulamada ve bu kuralları geliştirmede önemli bir dönüm noktasıdır. Bu sözleşmeden sonra imzalanan 1899 ve 1907 Lahey sözleşmeleri ile birlikte savaşın sınırlandırılması ve savaş dışındaki insanların ve varlıkların durumları daha da belirginleştirilmeye çalışılmış ve uluslararası toplum bu kurallar çerçevesinde uluslararası hukuku da geliştirmeye devam etmişlerdir. 1949'da uluslararası toplum tarafından Dört Cenevre Sözleşmesi imzalanmış ve sorumluluklar genişletilmiştir. 1977 Cenevre Sözleşmesi Ek Protokolleri ile beraber süreç daha da gelişmeye devam etmiş, bununla beraber imzalanan tüm bu adı geçen sözleşmelerle beraber savaşçıların ve savaş dışındakilerin tüm temel prensipleri belirlenmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi, savaşçıların ve sivillerin tüm temel prensipleri, kendi kurallarını kullanarak savaşçı ve muharip olmayanlara gereksiz ve orantısız zarar vermeyi önlemeye çalışır. Örneğin, askeri gereklilik ilkesi, düzenlenmiş gücün derecesini belirler ve

çatışmada fiziksel veya zihinsel yıkımlar gibi bazı eylemleri yasaklar. Öte yandan, askeri saldırılar bu ilke ile sınırlıdır. İnsaniyet/Gereksiz acı ve ıstırabın önlenmesi ilkesi gereksiz ıstıraha karşı belirli bir yasaklama getirir ve savaşın amaçları için gerekli olmayan her türlü gücü yasaklar. Örneğin, bu ilke, uluslararası alanda, zehir silahı gibi bazı silahların kullanılmasını yasaklamakta ve silahlı çatışmalarda kullanılacak olan silahları düzenlemektedir. Onur ilkesi ise orta çağdan itibaren uygulanmakta olan ve nezaket ve ihanetin yasaklanmasını temel alan ilkedir. Genel olarak, silahlı çatışma hukukunun bu ilkesi çatışmada ya da savaşta iyi niyet çerçevesinde hareket edilmesini düzenlerken silahlı çatışmanın kurallarına olan inancını korur.

Bütün bu ilkeler silahlı çatışma hukuku kurallarını belirler. Askeri gereklilik ve gereksiz acı ve ıstırabın önlenmesi/insaniyet ilkesi savaş ve çatışma sırasında büyük rol oynamaktadır. Bunlar ikiz kurallardır ve birbirinin yerine kullanılabilir. Tüm silahlı çatışmalar bu iki ilkeyi uygulamayı gerektirir ve tüm çatışmalar da bu çerçevede olmak zorundadır. Onur ilkesi en eski ve uluslararası dönemde tüm savaş eylemlerinde kullanılmalı ve saygı görmelidir.

KAYNAKÇA

- A Few from Lieber's Code and the Law of War, Erişim Linki: <http://www.commonlaw.com/Lieber.html> (Erişim Tarihi: 16/08/2018).
- Akan, Z. M. (1950), "1949 Cenevre Sözleşmeleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(3), Erişim Linki: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/248/2251.pdf>, (Erişim Tarihi: 10/12/2018).
- Akkutay, A. İ. (2016), "Silahlı Çatışmalar Hukukunda İç Silahlı Çatışmaların Uluslararasılaşması", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65(1), Erişim Linki: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/2080/21543.pdf> (Erişim Tarihi: 17/11/2018).
- Aldrich R. M. W. (1996), "International Legal Implications Of Information Warfare", *Airpower Journal*, Fall, Erişim Linki: <http://www.dtic.mil/cgi-bin/Gettrdoc?Ad=Ada365379&Location=U2&Doc=Gettrdoc.Pdf>, (Erişim Tarihi: 16/09/2018), 99-110.
- Aslan, M. Y. (2008), "Savaş Hukukunun Temel Prensipleri", *TBB Dergisi*, Sayı 79, Erişim Linki: http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2008-79-470.pdf (Erişim Tarihi: 18/12/2018).
- Banks, D. O. (2001), "Information War Crimes: Mitnick Meets Milosevic", *Air University*, Erişim Linki: <http://www.iwar.org.uk/iwar/resources/usaf/maxwell/students/2001/01-019.pdf>, (Erişim Tarihi: 15/09/2018).
- Cameron, P. J. (1980), "The Limitations on Methods and Means of Warfare", in Greig, D.W. (Ed.), *The Australian Yearbook of International Law*, Vol.9, Erişim Linki: https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/ayil9&id=1&men_tab=src_hresults (Erişim Tarihi: 17/09/2018).
- Corn, G. S., Hansen, V., Jackson, R., Jenks, M. C., Jensen, E. T. (2012), *The Law of Armed Conflict: An Operational Approach*, New York: Wolters Kluwer.
- Doswald-Beck, L. & Vite, S. (1993). "International Humanitarian Law and Human Rights Law", *International Review of the Red Cross*, No:293, Erişim Linki: <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/article/other/57jmrt.htm> (Erişim Tarihi: 12/09/2018).
- Dunlap, C. J. (2016), "The DoD Law of War Manual and its Critics: Some Observations", *International Law Studies*, Erişim Linki: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6261&context=faculty_scholarship, (Erişim Tarihi: 20/12/2018).
- Edlinger, B. K. (2007), "Does international humanitarian law substitute christian values?" Erişim Linki: http://www.ami-international.org/assemblyarchive2007/dox/Edlinger_1.pdf, (Erişim Tarihi: 17/09/2018).
- Elsea, J. (2001), "Terrorism and the Law of War: Trying Terrorists as War Criminals before Military Commissions", *CRS Report for Congress*, Erişim Linki: <http://www.fas.org/irp/crs/RL31191.pdf> (Erişim Tarihi: 15/09/2018).

- Evans, M. (2010), *International Law*, Oxford: Oxford University Press.
- Fenrick W.J. (2004), *Crimes in Combat: The Relationship between Crimes Against Humanity and War Crimes*, Erişim Linki: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/E7C759C8-C5A4-4AD3-8AB5-EF6ED68AC1D4/0/Fenrick.pdf> (Erişim Tarihi: 13/09/2018).
- Forté, D. (1998) (Ed.), *Natural Law and Contemporary Public Policy*, Washington: Georgetown University Press
- Geneva Convention (1864), *Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded in Armies in the Field*, Erişim Linki: <https://ihl-databases.icrc.org/ihl/INTRO/120?OpenDocument>, (Erişim Tarihi: 19/12/2018).
- Green, Leslie. C. (1993), *The Contemporary Law of Armed Conflict*, Manchester: Manchester University Press.
- Güneysu, G. (2012), “Askeri Gereklilik İlkesi ve Uluslararası İnsancıl Hukuk”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı 4, Erişim Linki: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/398006> (Erişim Tarihi: 17/12/2018).
- History of the Law of War, Erişim Linki: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/law/low-workbook.pdf>, (Erişim Tarihi: 11/09/2018).
- Kaya, İ. ve Acer, Y. (2003), “Silahlı Çatışmalar Hukuku ve Irak Savaşı: İhlallere ve Olası Yargılamalara İlişkin Değerlendirmeler”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(3-4), Erişim Linki: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/262584> (Erişim Tarihi: 20/12/2018).
- Kwakwa, Edward; (1992), *The International Law of Armed Conflict: Personal and Material Fields of Application*, London: Kluwer Academic Publishers.
- Kolb, R. and Hyde, R. (2008), *An introduction to the International Law of Armed Conflicts*, Portland: Hart Publishing.
- Matthee, M., Toebes, B. ve Brus, M.M.T.A. (2013), *Armed Conflict and International Law: In Search of the Human Face*, Den Haag: Springer.
- O’Brien, W. V. and Arend, A. C. (2003) “Just War Doctrine and The International Law of the War”, *Military Medical Ethics*, Vol. 1, Erişim Linki: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.222.6665&rep=rep1&type=pdf> (Erişim Tarihi: 15/09/2018).
- Pazarıcı, H. (2000), *Uluslararası Hukuk Dersleri*, IV. Kitap, Ankara: Turhan Kitabevi
- Pham, Peter J. (2004). “Law, Human Rights, Realism and the “War on Terror””, *Human Rights & Human Welfare*, Vol. 4, Erişim Linki: <https://www.du.edu/korbel/hrhw/volumes/2004/pham-2004.pdf> (Erişim Tarihi: 19/09/2018).
- Puls, K. E. (Ed.) (2005), *Law of War Handbook*, Virginia, Erişim Linki: http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/law-war-handbook-2005.pdf (Erişim Tarihi: 10/09/2018)
- Purposes and Basic Principles of the Law of War, Erişim Linki: <http://williamhgloverjd.wordpress.com/2009/12/04/purposes-and-basic-principles-of-the-law-of-war/> (Erişim Tarihi: 16/09/2018).
- Risjord, Norman K. (2002), *Representative Americans: The Civil War Generation*, Lanham: Rowman&Littlefield Publishers
- Sassoli, M., Bouvier, A. A., and Quintin, A. (2011), *How Does Law Protect in War?*, ICRC, Erişim Linki: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-0739-part-i.pdf>, (Erişim Tarihi: 19/12/2018).
- Shaw, M. (2008), *International Law*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Shulman, M. R. (1999). “Discrimination in the Laws Information Warfare”, *Columbia Journal of Transnational Law*, Vol:37.
- Shulman, Mark. R. (1999), “Legal Constraints on Information Warfare”, *Air University*, Erişim Linki: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/cst/csar7.pdf> (Erişim Tarihi: 18/08/2018).
- The Additional Protocol of the Geneva Conventions 1977, Erişim Linki: <http://www.icrc.org/ihl.nsf/full/470?opendocument> (Erişim Tarihi: 15/09/2018)
- The Hague Conventions, Erişim Linki: <http://www.icrc.org/ihl.nsf/FULL/195>, (Erişim Tarihi: 11/09/2018).
- The International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia (ICTY), Erişim Linki: <http://www.icty.org/> (Erişim Tarihi: 18/08/2018).
- The International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR), Erişim Linki: <http://www.unict.org/> (Erişim Tarihi: 18/09/2018)
- The Law of Land Warfare, Erişim Linki: http://www.combatindex.com/store/MCWP/Sample/USMC_PLANNING_PROCESS/MCRP_5-12_1A.pdf, (Erişim Tarihi: 15/09/2018).
- The Lieber Code of 1863, Erişim Linki: <http://www.civilwarhome.com/liebercode.htm>, (Erişim Tarihi: 16/09/2018).
- The Military Commander and The Law (2009), Erişim Linki: http://milcom.jag.af.mil/Military_CC_and_Law_2009.pdf (Erişim Tarihi: 17/09/2018).
- The Military Commander and The Law (2016), Erişim Linki:

- <https://www.holloman.af.mil/Portals/101/documents/JA%20Documents/References/MCL%202016%20web.pdf?ver=2016-11-28-145828-903> (Erişim Tarihi: 17/09/2018).
- The Rome Statute of the International Criminal Court, Erişim Linki: <http://untreaty.un.org/cod/icc/statute/romefra.htm> (Erişim Tarihi: 12/09/2018).
- The United Nations Charter, Erişim Linki: <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter1.shtml>, (Erişim Tarihi: 16/09/2018).
- UK Ministry Of Defense (2005), *The Manual of the Law of Armed Conflict*, Oxford: Oxford University Press.
- Updated Statute of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, Erişim Linki: http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_sept09_en.pdf, (Erişim Tarihi: 12/09/2018).
- Vadnais, D. M. (1997), "Law of Armed Conflict and Information Warfare- How Does the Rule Regarding Reprisals Apply to an Information Warfare Attack?", *Research Paper at The Research Department Air Command and Staff College*, Erişim Linki: <http://www.fas.org/irp/threat/cyber/97-0116.pdf> (Erişim Tarihi: 20/08/2018).
- Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi (1969), Erişim Linki: http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/Viyana_69.pdf (Erişim Tarihi: 22/11/2018).
- Walne George N. (2003). "AFP 110-31: International Law-The Conduct of Armed Conflict And Air Operations And The Line-backer Bombing Campaigns Of The Vietnam War". *Centre for Naval Analyses*. Erişim Linki: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a191278.pdf> (Erişim Tarihi: 21/09/2018)
- 1907 Lahey Sözleşmesi (1907), *Kara Harbinin Kanunlari Ve Adetleri Hakkında Sözleşme*, Erişim Linki: http://askerihukuk.net/FileUpload/ds158941/File/kara_harbinin_kanunlari_ve_adetleri_hakkinda_sozlesme.pdf (Erişim Tarihi: 18/12/2018)

EXTENDED ABSTRACT

The LoAC is the one of the most critical subject in the international arena. The LoAC is the part of international law and it aims to regulate the conduct of armed hostilities. It has two main sources as customary international law and treaty law, but some international agreements and national or international courts can create a law in terms of the application of the LoAC. First, the Geneva Law is concerned with the protection of persons from conflicts, such as wounded and sick, wounded, sick and shipwrecked, prisoners of war and civilians. Second, The Hague Law is concerned mainly with the means or methods of warfare, for example, lawful and unlawful weapons or targeting. The first Geneva Convention of 1864 –treatment and protection of persons, civilians and other non-combatants- was generally accepted to codify the law of war in the international arena. This process proceeded with The Hague Conventions of 1899 and 1907, also known as the Law of The Hague, and codified again in these years. After these developments, the Geneva Conventions was expanded and the four Geneva Conventions was accepted in 1949. Along with the acceptance of the adoption of the additional protocols in 1977, this process has continued to develop its own value.

The purpose of the LoAC is generally accepted to protect the civilian/s, combatant and non-combatant people from agonizing. Additionally, the Law of Land Warfare organizes the handle of armed hostilities on land. Otherwise, it is safeguard to protect fundamental human rights of persons, the restoration of peace in the area and reduce damages and missing in the conflict. The above information shows that the war crimes are explained in the LoAC. Military necessity has been described as a basic principle of the law of war. In

addition, military necessity specifically exempts civilian objects and property from being deliberately targeted. Additionally, necessity does not resort to illegal war actions. If the use of force is not justified, the excuse of necessity cannot find or there is no excuse of necessity. It cannot be called to affirm a breach of jus ad bellum. This principle requires the legislation of the conflict and some actions can be limited by law.

The second fundamental principle of the LoAC is humanity, also referred to as the principle of unnecessary suffering in the armed conflict law. The belligerents are proscribed from compelling. The principle of humanity forbids the service of any kind of force which is not necessary for the purposes of the war. The principle of humanity contains the principle of discrimination, also referred as grandfather of all principles, which entails uncommitted from some methods or statements which are unnecessary suffering, such as some deliberate attacks over the civilians aims. The Geneva Conventions, particularly the Common Article 3, which adopted all four Geneva Conventions, can be a key factor in here. It was adopted to organize civil wars in the international arena. Also, it is accepted as «miniature convention». They can use alternatively and interchangeably. Belligerents evolved a code of rule and that became known as chivalry. The protection is bound to settlement an enemy which is identified by these symbols which have been laid out in a variety of international agreements. Many international agreements have established protected status for symbols designating, for example, medical activities, historic, artistic, scientific or cultural objects, civil defence, prisoner of war camps, civilian internment camps and dangerous forces.

According to the principle of chivalry, all combatants have to respect the LoAC because of the lawful combatants. On the other hand, they must protect to the rights of prisoners and abstain of the people properties. As it is mentioned above that, perfidy is not allowed but they can use «ruse» rather than perfidy. Ruses can be camouflage, false radio signals and so on. The basic principles of the LoAC have a mutual relationship during the armed conflict. Parties have to respect and implement all necessary steps in the conflict.

These duties are nearly complementary with necessity and the principles of necessity and humanity adjust to realise the purpose of the conflict and diminish the human suffering and destruction. Accordingly, these principles have been codified in the same or several documents in the LoAC. Also, these principles sometimes are used convertible. Indeed, the establishment of humanitarian law achieved the balance between military necessity and humanity. The LoAC was achieved this balance in four ways. Firstly, the law accepts some actions without the military value and they were prohibited by the humanitarian law. For example, tyrannous acts of torture, pillage and other private rampages by soldiers

which does not have to have helping civilian people. Secondly, some actions, which are having military value, were not prohibited because of protecting the humanitarian allowance. For instance, the use of poison or weapons of poison and toxic gases are banned by the LoAC. Thirdly, the rule of proportionality was implemented for giving the military action. The rule of proportionality aim wants to protect combatants from attacks. Finally, some provisions allow for the military needs. These provisions can be in a particular situation to nullify the applicable humanitarian rule.

These three principles are also used for determining proportionality and this is generally critical to legitimate Information Warfare. It may be solid tool for the Information Warfare operation. These three basic principles of the LoAC has to have weigh, but sometimes these principles can find themselves in the impermissible activities and this stems from the area of Information Warfare. While there are such problems in these principles, the operation planner must balance these principles, because the goals can be protected by international law.